En naar de mate van ons vleeschelijk verstand *kan* ook niets van dit alles; *is* dit alles het toppunt van ongerijmdheden; en wie daarin hangen blijft, voor dien *is* Jezus dan ook niet ten hemel gevaren; zoo ge dan maar wel inziet dat er naar de mate van dat zelfde vleeschelijk verstand niets ook bij uw eigen sterven overblijft, dan dat ge als een dier in den kuil gaat en daar u ontbindt tot stof.

—

Maar te gelooven, te belijden, zaligliik als een kind van God te jubelen beteekent dan ook juist, dat we binnen de mate van dat vleeschelijk verstand, God zij lof, *niet* bepaald en ingemuurd blijven; maar dat God dien muur voor ons door heeft gebroken, en dat er toen door die opening in dien muur heerlijk licht van boven is gevallen; en dat we bij dat zalige licht de dingen op aarde nu heel anders bezien en heel andere dingen komen te zien in den hemel daarboven.

Komen te zien, dat *onze* kracht niet *al* de kracht, maar slechts een nietswaardig *deel* daarvan is, en dat hoog bóven onze kracht en de kracht der natuur de hooge Majesteit des Heeren schittert, en dat die ontzaglijke Majesteit des Heeren inbreekt in dit aardsche leven met een vrijmachtige beschikking, die aan niets gebonden, én ons vleesch, én de lucht, én de bergen en wolken, én de sterren en het firmament, én de warmte en koude, én de afstanden én ruimte, én al wat schepsel is, met souvereine macht *gebruikt* en het alles *dwingt, zijn* Goddelijke ordonnantie te gehoorzamen.

En als dan de Zoon van God op aarde is, en die Zoon van God heeft ons vleesch aangenomen; en God de Heere wil, dat die Zoon dat vleesch niet weer aflegge, en toch niet op aarde blijve, maar met dat vleesch in den hemel zal komen, om van daaruit Gods Kerke te beschermen en te vertroosten, dan is er geen ruimte, noch afstand, noch stargewemel, noch firmament, noch dampkring, noch zwaartewet, die iets tegen zijn Almachtigheid zou vermogen, en dan doet Hij met al deze zijn eigen creaturen geheel gelijk Hij wil.

En daarom berekent een kind van God den afstand van deze snelheden en deze mogelijkheden niet. Want als het God belieft om zijn schepsel voor een buitengewone zaak op buitengewone wijze te gebruiken, dan is er geen peil meer op iets te trekken. Dan begeven u al uw gegevens. En uw telescoop en uw weegschaal en uw meetsnoer vallen u als ijdel en nietig uit de handen, en ge houdt niets over om in dit heilige in te staren dan den aldoordringenden blik des geloofs.

Die blik des gelooft, die als ge neêrknielt, bliksemsnel, met één polsslag van uw bloed, uit uw bidvertrek tot den Heere in den hemel doordringt, en dan bij uw Jezus is, in hem ziet dat Lam dat geslacht wierd, en hem aanbidt in zielverkwijnende liefde.

—

En dan zijn er geen ergernissen meer, en heeft het vleeschelijk verstand niets meer in te brengen. Het is *stom* gemaakt door het geloof, en dat geloof is *sprekende* geworden, en met dat geloof is Jezus' opvaren u zoo vast en zeker geworden, dat gij hem daar *ziet* in zijn Majesteit; dat gij hem aan anderen als zoudt kunnen *aanwijzen;* en dat gij *ziet* hoe hij reeds al die 1800 jaren van uit dien hemel al den dag en al den nacht zijn geroepen verlosten verkwikt, gezaligd en getroost heeft.

Want dát is het wonderbare: als een ander *niets* uit den hemel ziet vallen, ziet het geloofsoog het manna der ziele nederregenen uit den hooge, door Jezus over zijn kerk uitgestrooid.

Gelijk Jezus eens den Satan als een bliksem uit den hemel zag nedervallen, toen een ander niets zag, zoo ziet ook nu, wie geestelijk verwakkerd mag zijn, al den dag een malschen regen van genade uit de wolken des hemels neerdruppen op de verdorden van ziel.

Hij heeft niet meer te *vragen* of Jezus ten hemel is gevaren. Hij *ondervindt* het elken morgen en elken avond, dat Jezus in den hemel is en van uit den hemel hem zegent.

Er zijn wel oogenblikken dat hij het *niet* ziet; maar dat zijn booze tijden, als het floers der zonde voor zijn zielsoog trekt. Maar zóó is dat floers niet weer weg, of zie, dáár is zijn Jezus weer, en daar komen Jezus' engelen weder aan, en daar stroomt hem weer het heil toe!

Behoeft het nog bewijs dat de zon aan den hemel staat, als ik in haar schijnsel sta en er de koestering van voel? En zoo ook, wat wilt ge mij nog de Hemelvaart van mijn Jezus bewijzen, als ik uit dien hemel zijn liefdewarmte mij voel toestroomen, en er aan proef dat ze van hem komt?

—

De zielsgescheidenheid van Immanuel, *die* was het, die u telkens zijn Hemelvaart verduisterde.

Als het *verkeerd* met u stond, en gij weer *buiten* Immanuel wegzonkt, of buiten hem om, op *eigen* macht, uw God woudt aanroepen.

Maar als ge in hem u ingelijfd weet, en één plante met hem, en een levend lid aan zijn levend lichaam, door de mystieke, wondere levensverbinding des Geestes, o, dan *is* er geen afstand, maar dan is elk oogenblik uw gebed *naar* hem opklimmende, en elk oogenblik *van* hem een gave op u nederdalend.

Dan staat er de Jacobsladder weer opgericht; en langs die opgerichte ladder snelt uw ziele hem tegemoet en snellen zijn liefdeboden u tegen.

Alles bezield, vol zaligen glans, en tintelend van goddelijk leven!

Door Jezus' Hemelvaart aard en hemel voor uw diepsten zielsblik één.

—

En komen er dan uren, dat het licht in uw zielsoog dof wordt, en schuld en zonde en ongerechtigheid en allerlei afgod en allerlei inbeelding en allerlei berg van hoogmoed uw gebed weer verhindert, dan beluistert ge nog in dien nacht uwer duisternisse dat bidden van den Bidder daarboven, die voor u bij den Troon smeekt, smeekt allereerst dat maar het *kunnen* bidden u worde hergeven.

Hield één oogenblik dat gebed voor u op, dan ware er geen zaligheid meer voor u.

Die voorbede van uw Hoogepriester is de grondslag waarop het gebouw uwer Hope staat.

Aan dat bidden van Jezus geeft ge u over als ge slapen gaat, en als ge opstaat in den morgen is dat bidden van Jezus weer de grond van uw vertrouwen, om met moed den strijd des daags tegen te gaan.

En daarom buiten Jezus' Hemelvaart *kunt* ge niet.

Ze is ingeweven in heel uw zieleleven.

En eens, dit blijft uw zalige zielsverwachting, zult ge daar boven zijn bij Hem die u wacht.

KUYPER.

Amsterdam, 20 Mei 1887.

De considerans, waarop de Hooge Raad zijne afwijzing van de interventie der Amsterdamsche Kerkvoogdij gebaseerd heeft, is van dezen inhoud:

Overwegende, dat — wat er ook zij van de bewering der eischeresse (de HH. Van Limmick c. s.) dat eenige van die personen niet als commissieleden kunnen handelen, omdat sommige hunner in hunne kerkelijke bedieningen geschorst en sommige daaruit afgetreden zijn, — die brieven onbewezen laten dat de 17 intervenienten werkelijk *vormen* de commissie, omdat deze volgens hare constitutieve bepalingen bestaat uit 24 leden en dus geen minder getal van personen tot vertegenwoordiging van de Kerkelijke gemeente kan optreden als *de commissie*, zoolang deze niet door justificatie van vacaturen of andere wettig bewijs aantoone, dat de beneden het reglementaire getal opkomenden de rechtens eenige leden der commissie zijn.

Dat zoodanig door de oorspronkelijke eischeresse verlangd bewijs hier te minder mag achterwege blijven, nu blijkens de dagvaarding in de eischende met 24 leden handelende commissie optreden 14 der 17 intervenienten met nog 10 andere.

Men ziet hieruit dat de Hooge Raad als éénig motief aangeeft, het ontbreken van voldoende verklaring voor de zeven vacaturen.

Let wel, niet dat de gegevene verklaring *onvoldoende* was, maar dat alle verklaring ontbrak.

En dit is ook zoo.

De advocaat der Kerkvoogdij had dit punt opzettelijk laten liggen, overmits het niet-kán besproken, of men komt terstond in de hoofdquaestie; en men bij interventie de behandeling der hoofdquaestie pleegt uit te stellen, tot men is toegelaten.

Hiermede is intusschen *moreel* niets verloren.

Immers, de verklaring der zeven vacaturen ligt voor het grijpen voor wie ze slechts zien wil.

De uitspraak van de *Arnhemsche Rechtbank* bevestigde het gerezen vermoeden.

Het geldt hier geen *ernstig* proces.

In elk *ernstig* proces wordt een *strijd* over het recht gevoerd, en bewijsgrond tegenover bewijsgrond gesteld, en zoo het recht in het hangend geval gevonden.

Maar hier was geen rechts*strijd*.

De gedaagde President-Kerkvoogd doleerde niet mee, maar was *tegen* de Doleerenden. Hij *streed* dus niet, want het zou *tegen* zijn sympathie in zijn gegaan, zoo hij *niet* veroordeeld ware.

Veroordeeld te worden lag op zijn lijn; voegde bij zijn stelsel; leidde tot het beoogde doel.

De rechters hadden dus een vrij veld. Niemand, geen advocaat zelfs stond tegen hen over. En daar in het allerongelukkigste Beheersreglement van Bennekom *nota bene* expresselijk, als voor het geval bestemd, instond, dat alleen de President-Kerkvoogd in rechten de gemeente vertegenwoordigt, stak er dus kunst noch moed in, om op die wijs, tegen den zin der gemeente in, het gebruik van het goed te veranderen.

En wat de rechters te Arnhem betreft, zij mogen toezien.

Er is een Rechter, die eens ook over rechters zitten zal!

En wat ons aangaat, ons, Doleerenden, blijft altoos hoog de moed en blij de toon des harten kloppen, want verdrukt te worden is ons niet vreemd, en het dragen van een bitter kruis ons niet ongewoon.

„Indien ze dit doen aan het *groene* hout, wat zal aan het *dorre* geschieden!

„Mijne vrienden, in de wereld zult ge verdrukking hebben, maar uw loon is groot in de hemelen!"

Neemt dan uw kruis op en draagt het vroolijk uw Heiland na.

Ook Hem heeft een *rechter* veroordeeld!

De heeren Ds. Lion Cachet en W. Hovy zijn namens de Kerkeraden der Ned. Geref. kerken naar Schotland geweest als afgevaardigden naar de Synode der *Original Seceders*, die dáár zijn wat de Doleerenden ten onzent willen wezen.

Ze zijn ook op de Synode der *United Presbyterian Church* verschenen, en hebben op beide Synoden, en evenzoo bij de toongevende mannen in Schotland, de hartelijkste sympathie gevonden voor de worsteling onzer kerken tegen de Synodale Hierarchie.

Tijdens hun verblijf aldaar verscheen een kort overzicht van onzen strijd in *The Free Church of Scotland*, van Rev. R. Smith, pred. te Corsock, die vroeger in Amsterdam werkzaam was, en wiens conclusie is, dat de reglementen ons wel in het ongelijk moesten stellen, maar dat uit *zedelijk* en *Christelijk* oogpunt het recht ongetwijfeld aan onze zijde was.

Sommigen beweren, dat de Kerk van Christus het recht zou missen zich ooit op andere wijze van valsche Kerkregeerders te ontslaan, dan door middel van de gereglde kerkelijke *tucht*.

Hoe komt men toch aan zulke on-Schriftuurlijke, on-Gereformeerde, in merg en been Hierarchische voorstellingen.

Een wolf, die, in het herderskleed gehuld, grijpen komt in de gemeente Gods, zou men stil als herder erkennen moeten, tot tijd en wijle zijn collega-wolven hem in ordelijk proces buiten de schaapskooi hadden gezet.

Alsof de naam van „wolf", waarmede de Heilige Schrift zulke Kerkregeerders bestempelt, niet reeds heel deze Hierarchische theorie omverwierp.

Onze vaderen hebben het dan ook wel anders aangelegd, en toen zij in de 17e eeuw zich losmaakten van de toenmalige valsche Kerkregeerders, hebben ze er niet aan gedacht, eerst de pastoors bij den bisschop te gaan aanklagen, of ook later, toen ze Kerkeraden hadden geformeerd, zelven een proces tegen hen op te zetten, maar ze eenvoudig buiten de schaapskooi gehouden, en die schaapskooi tegen hen omheind en omtuind.

En dan eerst lieten zij ze weer in de schaapskooi binnen, als zij, hun Hierarchische sympathieën vaarwel zeggend, met Gods volk schuilen wilden onder de vleugelen des Heeren, en de valsche Hierarchie afzweren.

O, Dat zulke mistige nevelen toch ophielden veler oog te verdonkeren.

J. H. D. stelt er prijs op, dat vermeld worde, waar zijn gevoelen staat. Niets liever. Men kan het lezen in het *Christelijk Weekblad*.

Ook vraagt J. H. D. waarom wel één plaatselijke kerk, en niet alle kerken saâm als een geheel zich op art. 1 der Wet van 1853 kunnen baseeren.

Het antwoord gaven we reeds.

Sta het hier ten overvloede kortelijk herhaald.

Art. 1 der Wet op de Kerkgenootschappen, kent wel een genootschap, saamgesteld uit *leden*, maar niet uit *kerken*.

Nu is een plaatselijke kerk metterdaad uit *leden* samengesteld, maar een kerk in Synode saâmkomend uit *kerken*.

Bij een plaatselijke kerk loopen de beide stelsels dan op één lijn, maar bij alle kerken van één land als één geheel genomen, raakt de eisch van het Collegiale stelsel met het Synodale Presbyteriaansche stelsel in onverzoenlijken strijd.

Leden en kerken zijn niet hetzelfde.

Olie op de bruisende golven goot de heer Gijben van Moaster door zijn vlugschrift, dat ten titel draagt: *„Tweeërlei Physiognomie, of de verkouding tusschen de Christelijke Gereformeerden en de doleerende Gereformeerden;* en bestemd is, om het verschil van levensbesef en gewaarwordingen bij „Gescheidenen" en „Doleerenden" historisch toe te lichten en te waardeeren, en ook om een geschrift van Prof. De Cock te weerleggen, dat, tot droefenisse van 's Heeren Sion, blijkt door allerlei insinuatie en personaliteit ontsierd te zijn.

We danken hem daarvoor, en wenschen er drieërlei aan toe te voegen:

Ten eerste, dat wij onzerzijds bereid zijn het woord »gescheidenen" morgen den dag door elk ander te vervangen, dat ons *de Bazuin* b. v. aan de hand wil doen, mits het niet inhoude eene negatie van ons eigen toebehooren tot de Christelijke Gereformeerden.

Zoo b. v. de *Nuts*-mannen goedvonden zich voortaan te gaan noemen: *de Nederlanders*, — zouden wij nooit of nimmer dien titel kunnen of mogen overnemen, eenvoudig omdat hierin zou liggen, dat wij, zoolang we geen leden van het *Nut* wierden, *geen* Nederlanders zouden zijn.

En zoo ook hier.

Noemen deze broederen zichzelven: »*de* Christelijke Gereformeerden", dan kunnen noch mogen we met den besten wil dezen titel van hen bezigen, omdat hierin zou liggen, dat wij, zoolang we geen leden van *hun* kerk worden, niet ook *zelven* Christelijke Gereformeerden zouden zijn.

Ons dunkt dit is duidelijk. Te duidelijk om er nog een woord over te wisselen.

Niemand denke dus dat wij de uitdrukking „gescheidenen" als schimpnaam of naam van mindere welwillendheid bezigen. We bezigen dien alleen, omdat de broederen *dien zelven eertijds gevoerd hebben*, en we geen duidelijker naam weten.

Maar gelijk gezegd, men geve ons een beteren, en nooit meer zullen we van „gescheidenen" spreken.

Ten tweede. Tusschen de werkingen des Geestes en des vleesches dient ook bij desen strijd scherp onderscheid gemaakt.

Er zijn in de beweringen der „gescheidenen" geestelijke motieven waar we allen eerbied voor hebben; waarmee ze op ons doen zeer heilzame critiek oefenen; en die het schade zou zijn te smoren.

Zoo werken er ook onzerzijds geestelijke motieven, waarvoor de kinderen Gods onder hen allen eerbied hebben; die ze erkennen dat heilzame critiek op hen oefenen; en die ze schade achten, zoo ze gesmoord wierden.

Maar ook er werken én bij hen én bij ons, in meer dan één kring, motieven die hun wortel *in het Vleesch* hebben, en *die* zijn uit den Booze, en niet uit den Vader der lichten, en al Gods kinderen moeten, zoo bij hen als bij ons, aanhouden in den gebede, of de Heere deze tot zwijgen mogen brengen en het voortwoekeren dezer zonde beletten.

En ten derde. De hereeniging van alle man van Gereformeerde belijdenis *komt*; maar kan niet *plotseling* geknutseld.

Men hoort bijeen, maar is aan elkaar ontwend. Oog en oor werken niet meer zuiver op elkander; de harmonie van het lichaam ontbreekt; en daarom struikelt beiderzijds zoo vaak de voet.

Daarom is het noodig, dat men over en weer zich geheel uitspreke, en alleen aan Gods Woord en onze Gereformeerde beginselen ontleende bedenkingen over en weder in debat brenge.

Dit geeft eerst wel een chaos; maar in dien chaos komt wel orde; en straks zien we beiden, elk van ons eigen standpunt, waar het heen moet.

Slechts voere men dezen strijd niet als tegenover elkander staande, noch als betwistende aan elkaar eenig recht of eenigen titel, maar als saam neergeknield en in liefde verbonden voor den troon van den almachtigen God.

In een der „Christelijke Gereformeerde" bladen viel onze aandacht op deze zinsnee over het Reglement van 1869.

En dan nu die zaak van het reglement of »Statuut," volgens Dr. Kuyper. Als, wat hij daar tegen inbracht, geen spijkers op laag water zoeken is, dan begrijp ik er niets meer van. Uit het niets beteekenende van de bezwaren door hem er tegen ingebracht is dat immers duidelijk genoeg Het geheele »Statuut" beteekent niets en ik zou er dan ook niet het minst op tegen hebben dat het werd afgeschaft, ja, er zijn dingen in die ik bepaald afkeur, die mij tegenstaan, die er niet al te wel door kunnen. In gewone omstandigheden had ik dan ook gaarne gezien, dat er herziening of opheffing plaats gegrepen had, maar in de tegenwoordige omstandigheden wilde ik voor niets ter wereld dat onze kerken er toe besloten. En waarom niet? Omdat Dr. Kuyper met dat reglement ons wil ringelooren en dat verdraag ik niet.

Ieder zal toestemmen, dat dit stukje aan een puur „vleeschelijke" inspiratie zijn ontstaan dankt, en als zoodanig vond het dan ook in de pers der „gescheidenen" reeds tamelijk scherpe afkeuring.

Toch mag ons wel diep besef van den ernst van den toestand doordringen, om gewapend te zijn tegen het giftig kwaad, dat uit zulk schrijven kan voortkomen.

Er blijkt uit, dat de Vijand van Jezus' kerk zeer bezig is, om kwaad zaad tusschen de broederen te strooien.

Er is een Reglement, waar men zelf van zegt, dat er niets nuttigs aan hangt; waarvan men eigener beweging toegeeft, dat het niet in den haak is; ja, waar men zelf verklaart heel wat op tegen te hebben; zoo zelfs dat men het liever weg zag vallen.

Naast u staan broederen, die bij u hooren, die met u één van belijdenis zijn; die dorsten naar vereeniging met u; en alleen maar één bezwaar hebben, dat juist in dit zelfde Reglement is gelegen.

Deswege bidden die broederen u: Neem dat Reglement weg!

En gij, die het zelf weg woudt hebben, gaat nu zeggen: „Neen, nu zal het juist eens blijven, omdat gij er de wegneming van vraagt!"

Waar, waar ruischt de Geest des Heeren HEEREN?

Een Hierarchie.

IV.

Vraagt men nu voorts waarom zulk een Hierarchisch Bestuur steeds *getakt* moet zijn, dan ligt ook hierop het antwoord voor de hand.

Neem b. v. de kerken in Hilversum, Weesp, of Bussum, hoe worden die bestuurd?

Door het rad van haar Kerkeraden alleen?

o, In het allerminste niet.

Neen, er staat over elk dezer kerken een Bestuur saamgesteld uit *vier* raderen.

Eerste rad is de *Kerkeraad*.

Maar in de tanden van dit eerste rad vat een ander *Classicaal* rad: het Classicaal Bestuur.

In dit tweede rad vat weer een derde rad: het *Provinciaal* Bestuur.

En eindelijk in dit derde rad vat weer een vierde rad: *de Synode*.

Stel het u voor in dezer voege:

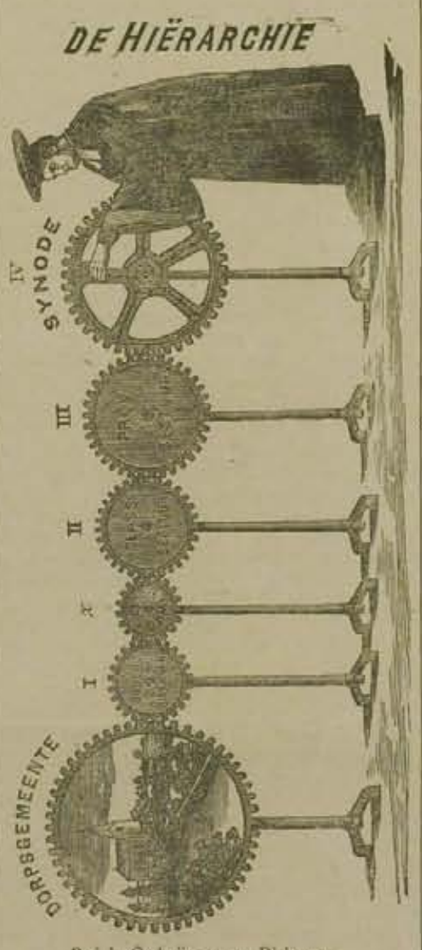

Rad I. Onderlingen en Diakenen.
Rad II. Classicaal Bestuur.
Rad III. Provinciaal Kerkbestuur.
Rad IV. Synode.
Rad *x*. De Dominee.

Al het idée alsof men onder zijn eigen Kerkeraad, mits die goed was, veilig en onschuldig verkeeren kon, is dus pure illusie.

Neen, over elke kerk staat dit *Vierrads*-bestuur, en als het er op aankomt (dit heeft de uitkomst nu overtuigend en voldoende geleerd) dan wordt het kleine rad van den Kerkeraad altoos en onveranderlijk door de machtiger raderen van het Classicaal, Provinciaal en Synodaal Bestuur gedwongen of verwrongen.

En dit nu heeft de Hierarchie noodig.

Dit gecompliceerde raderwerk.

Zulk een vertakt Bestuur.

Immers elke Hierarchie is nabootsing van de wereldlijke Overheid, en zoo door raderen regeeren, dat doet immers de Koning ook. Die heeft ook een plaatselijk rad in zijn Burgemeester. Een provinciaal rad in zijn Commissaris des Konings. En dan een landsrad in zijn Minister van Binnenlandsche zaken.

Zonder die vertakking zou de schare der gelooviгen gedurig tegen de ambtsdragers ingaan en het winnen kunnen. En daarom moet die vertakking, moet dat stel van raderen er zijn aangeschroefd, om met één centraal drijfrad, heel de schare al het land door er onder te houden.

En zeg nu niet: „Ja, maar gij teekendet de drijving van deze raderen juist verkeerd, want niet de Synode drijft de Kerkeraden, maar uit de Kerkeraden komt de Synode"; want dit *schijnt* ook zoo, maar het *is* zoo niet.

Of hebt ge er niet op gelet, dat tusschen Rad 1 en Rad 2 nog een klein keer-rad in zit geschoven, en dat daarin staat: *de Dominee*?

Welnu, die één Dominee is de spil van heel dit Hierarchisch stelsel.

Want het is volkomen waar, dat de Kiescolleges Ouderlingen en Diakenen kiezen, en ook volkomen waar, dat op een dorp de Dominee als één tegen vier of zes staat.

Maar, zoo ge denkt dat daarom de Ouderlingen en Diakenen den Dominee overstemmen kunnen, vergist ge u ganschelijk.

Ziehier de kunstmiddeltjes die dit onmogelijk maken, en die omgekeerd den Dominee alvermogend maken in zijn dorp.

1°. Bijaldien de stemgerechtigde leden als Ouderlingen en Diakenen mannen benoemen, die in strijd met Dominees inzichten de heerschappij van Koning Jezus in zijn Kerk willen handhaven, dan verklaart de Domine dat deze broederen beroerderen zijn, *„weerstrevers van kerkelijke verordeningen"*; klaagt ze bij Rad 2 aan; en is vooruit zeker, dat ze dan ook niet bevestigd worden.

2°. Als voorzitter van den Kerkeraad weigert hij, bijaldien er toch nog soms lastige lieden in den Kerkeraad inslopen, elk voorstel dat hem niet aanstaat in behandeling te brengen, en ketst daarmee al wat hem niet gevalt.

3°. Als ook zoo nog bij vergissing iets is doorgeglipt, dat niet naar Dominees zin is, maakt Dominee er *„een geschil"* van. Zoodra nu Dominee zegt: *„Ik maak er een geschil van!"*, kan de zaak voorshands niet doorgaan. Dan komt dit geschil bij Rad 2. En wederom is Dominee er zeker van, dat Rad 2 *hem* in het gelijk stelt.

En 4°. als ook zoo Dominee er nog niet in mocht geslaagd zijn, om een geheel *slaafschen* Kerkeraad te erlangen, waarmee hij precies doen kan wat hij wil, dan klaagt hij de lastigen onder zijn Kerkeraadsleden eenvoudig aan, dat ze niet bij hem kerken, dat zij verstoorders der rust zijn, of iets dergelijks. Zoo komt Rad 2 en schorst ze voorloopig. En legt de lastige man het hoofd niet in den schoot, dan maakt Rad 2 hem doodleuk af, en de kerkelijke boosdoener wordt afgezet, ontzet en er uit gezet.

In minstens 1000 van de 1200 kerken is de Dominee dus de man die het rijk alleen inheeft; tegenover *wien* de Ouderlingen en Diakenen eenvoudig als machtelooze poppen zitten; en hij, hij alleen is het, die heel den Kerkeraad, en door dezen heel de gemeente drijft.

Doch, zult gé zeggen, er zijn toch ook betere Dominees; die de zaak geestelijk opvatten; en eerbied voor hun Kerkeraad hebben. En dat is ook zoo.

Daarom bespreken we ook dit geval een volgend maal afzonderlijk.

Thans bepalen we er ons toe, het dusver gevondene aldus te resumeeren:

Onze kerken zijn in tweeën gesplitst, t. w. in Ambtsdragers en Gemeenteleden.

Onder deze Ambtsdragers telt alleen Dominee meé en zijn de overigen nul in het cijfer.

Deze Dominees, die als *Hiervi* over de Gemeente heerschen, doen dit in een vertakt Bestuur, met vier raderen.

En eindelijk deze raderen zijn zoo in elkaar gezet, dat men in 1000 van de 1200 kerken, met één wrong of draai aan de kruk van het rad in Den Haag heel de Kerk omzet.

Dr. Geesink zond deze week zijn *„Calvinisten in Holland"* in het licht. Uitgever is de heer J. H. Dunk te Rotterdam.

Ge vindt er Junius Plancius, en Geselius in behandeld, neen u geschetst en naar het leven geteekend; en als in eigen persoon bij u ingeleid. En achter deze drie keurige schetsen komt dan nog *„de Doleerende kerk van Rotterdam"* aan de Congresbezoekers van Januari jl. nog uit de heugenis van het genot dat het aanhooren schonk, te gunstig bekend, om het aan te bevelen.

Als een novelle zoo boeiend, en toch trouw in het historisch pad loopend, verplaatst dit verlokkelijk boekske u midden-in het leven onzer vaderen in *hún* strijd en toen *zij* doleerden.

Laat dit boekske vooral uw jongelingen en jongedochteren lezen.

Hún vooral spreekt het toe.

Dr. Böhl's Dogmatiek.

II.

De droeve werkelijkheid, dat een man als Dr. Böhl heeft meenen te moeten neerschrijven, dat aan Christus, *evenals aan ons*, de schuld van Adam is toegerekend, hangt saâm met geheel zijn dogmatische beschouwing van den mensch.

Gelijk men weet, verschillen te dezen opzichte de inzichten der Roomsche en der Gereformeerde kerken.

De Roomsche kerk deelt Adam, gelijk hij in het Paradijs stond, in twee deelen: 1°. hij zelf, gelijk hij in zijn wezen en natuur bestond; en 2°. hetgeen God uit genade hem bij zijn wezen en natuur bijschonk.